

PROGRAMMA PLAN duurzaamheid

*Ruimte voor
een duurzame
toekomst*

Klimaatneutraal in 2050
Hoe pakken we dat aan?

Eiland in transitie

Hoofdstuk 1 - Pagina 4
Context en aanleiding

Hoofdstuk 2 - Pagina 8
Visie en ambitie

Hoofdstuk 3 - Pagina 10
Programmadoelen

Hoofdstuk 4 - Pagina 19
Inspanningen en activiteiten

Hoofdstuk 5 - Pagina 24
Veranderaanpak

Hoofdstuk 6 - Pagina 26
Monitoring en programmasturing

Hoofdstuk 7 - Pagina 28
Communicatie

Hoofdstuk 8 - Pagina 33
Samenhang programma's

Vooraf

We zijn blij met dit programmaplan, waarin de kaders voor de toekomst rondom duurzaamheid zijn geschetst. Een ambitieuze langetermijnvisie met concrete kortetermijndoelen.

Zodat we vandaag aan de slag kunnen met onze toekomstdroom. We weten niet precies hoe de weg loopt, maar we weten wel wat we willen bereiken:

Hoeksche Waard klimaatneutraal in 2050!

Duurzaamheid is 1 van de thema's waar extra op wordt ingezet de komende jaren. Dit is bij de start van gemeente Hoeksche Waard op 1 januari 2019 vastgesteld in het Hoofdlijnenakkoord. Voor de 5 opgaven inclusieve samenleving, mobiliteit, wonen, economie en duurzaamheid is gekozen voor een programmatische aanpak, die moet leiden tot meer samenhang binnen en tussen de programma's, een versnelling voor de vitaliteit en focus op de gewenste resultaten voor de gemeente, maar vooral voor de samenleving waar we het met elkaar voor doen. Alle raderen moeten draaien om de 'machine' gaande te houden om zo het Hoeksche Waardse landschap te behouden, te versterken en door te geven aan toekomstige generaties.

Een vitaal eiland is een eiland dat in staat is om op eigen kracht goed te functioneren en daar is veel voor nodig. Een toekomstbestendige woningvoorraad en een basis aan dagelijkse voorzieningen op het gebied van onderwijs, zorg, welzijn, sport, detailhandel, recreatie en cultuur is essentieel. Ook voldoende en passende werkgelegenheid is belangrijk, evenals bereikbaarheid en veiligheid. Ondernemers vragen voldoende ruimte om in vrijheid te kunnen ondernemen en er moet een vruchtbare grond zijn waar innovatieve ideeën uit kunnen ontspringen. Al deze factoren dragen bij aan de vitaliteit van het eiland waarbij verduurzaming als rode draad overal in terugkomt.

Verduurzamen raakt de gehele leefomgeving, alle sectoren en is daarmee van ons allemaal. Het is nodig én het biedt kansen voor samenwerking, nieuwe netwerken en voor economische groei.

In dit programmaplan staat beschreven wat we, samen met anderen, willen bereiken en waarom. De uitvoering van hoe we daar komen verandert in de loop van de jaren en beweegt mee met de behoeften en ontwikkelingen. Maar het einddoel, onze ambitie staat voor de komende jaren vast. Dat is waar we aan werken.

Tot slot bedanken wij iedereen, die aan het opstellen van het programmaplan heeft meegewerkt. Onder andere de woordvoerders van de gemeenteraad, maatschappelijke organisaties en 103 inwoners. Nu willen we vooral met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en volksvertegenwoordigers aan de slag met de uitvoering van onze ambitie! Samen maken we ruimte voor een duurzame toekomst in de Hoeksche Waard.

*In de
Hoeksche Waard
leef je het gezonde leven, in je
eigen tempo in alle vrijheid, met ruimte
om je heen op een steenworp afstand van de
dynamische stad. Een eiland waar altijd iets te
doen is, met leuke winkels en goede horeca. Waar
het buitenleven dichtbij is. Met prachtige vergezichten,
kleurrijke akkerranden en krekens en omringd
door de Delta. Een gebied met vindingrijke inwoners
met vruchtbare grond voor innovatieve
doeners. Waar de mensen hard werken,
samen dingen ondernemen en voor
elkaar zorgen.*

Hoofdstuk I

Context en aanleiding

De Hoeksche Waard is een vitaal en leefbaar eiland. Strategisch gelegen tussen de hoogstedelijke gebieden rondom Rotterdam en Dordrecht en het bijzondere Deltagebied. De Hoeksche Waard is al van oudsher een gebied met een agrarisch karakter. Land werd hier specifiek voor gewonnen en ingepolderd. Honderden jaren leverde dit kleine agrarische gemeenschappen op, die erg op zichzelf waren. Mensen stonden dicht bij de natuur en gingen er zuinig mee om. Dat zit nog steeds in de Hoeksche Waardse cultuur.

Toch is de afstand tot de natuur door de jaren heen groter geworden, omdat we de natuur als vanzelfsprekend beschouwen. Maar zo vanzelfsprekend is deze niet. Net als iedereen heeft ook de Hoeksche Waarder de opgave en verantwoordelijkheid om zijn leefomgeving goed door te geven aan volgende generaties. Vandaar dat verduurzaming 1 van de 5 hoofdopgaven van gemeente Hoeksche Waard is.

KLIMAATVERANDERING

Het klimaat verandert. De gemiddelde temperatuur op aarde stijgt snel, mede door menselijk handelen in de afgelopen eeuw. Dit heeft grote gevolgen. Smeltende ijskappen zorgen voor een stijgende zeewaterspiegel. Ook het weer wordt steeds onheilsPELLender met periodes van langdurige droogte, enorme hitte en dan weer extreme regenval in korte tijd. Deze ontwikkelingen hebben almaar meer effect op onze samenleving. Deels moeten we hier ons al op voorbereiden (klimaatadaptatie). Tegelijkertijd moeten we zorgen dat het niet veel slechter gaat worden. Het terugdringen van de CO₂-uitstoot vormt daartoe de belangrijkste basis. Dat betekent onder andere minder gebruik van fossiele energiebronnen en overstappen op duurzame bronnen (energietransitie en circulaire economie). We zijn ook afhankelijk van ontwikkelingen op nationaal en inter-

nationaal niveau. Tegelijkertijd willen we als Hoeksche Waard daar niet op wachten en zetten alvast zaken in gang waar we zelf invloed op hebben.

VERSTOORDE BALANS

Een leefbare planeet vraagt om een goede balans tussen mens en natuur. De afgelopen decennia is deze balans steeds meer verstoord door overbevolking, de consumptiemaatschappij en economische afwegingen op korte termijn. Veel dier- en plantensoorten zijn daardoor uitgestorven. Ook heeft de mens door allerlei niet natuurlijke ingrepen – denk aan gebruik chemische insecticiden in de landbouw, maar ook aan woningbouw, bedrijvigheid, vliegverkeer – de balans alleen maar meer verstoord. Deze negatieve spiraal moet met grote daadkracht doorbroken worden. Veranderingen in denken en doen zijn hard nodig om het evenwicht en de biodiversiteit te herstellen.

EILAND IN TRANSITIE

Ook in de Hoeksche Waard merken we de gevolgen van de klimaatverandering. Door de droogte van de afgelopen jaren zijn agrarische ondernemers genoodzaakt om onder meer te investeren in de zoetwatervoorziening om de landbouwproductie op peil te houden. Ook in de natuur zijn de gevolgen merkbaar. De diversiteit aan dieren en planten loopt terug. Ondanks het landelijke karakter van de Hoeksche Waard ontkomen we ook niet aan de effecten van de stijgende temperaturen. Risicogroepen in de bevolking, waaronder ouderen of mensen met gezondheidsproblemen, zijn mogelijk gevoeliger voor de gevolgen daarvan. Ondergelopen straten en kelders door heftige regenval in een korte periode komen vaker voor. Tegelijkertijd zien we in de Hoeksche Waard de energietransitie plaatsvinden. Windparken aan de randen van het eiland rijzen op vanuit het landschap en zonnepanelen op de daken vormen meer en meer een regulier straatbeeld.

NIUWE KIJK OP DE SAMENLEVING

Doorgaan op de oude weg is geen optie. Een duurzame relatie tussen mens en natuur vereist dan ook een dynamische en vernieuwde kijk op de inrichting van onze samenleving. Een nieuwe blik op het energieverbruik, waar het vandaan komt, en op het inrichten en beheren van de openbare ruimte. Ook willen we toewerken naar een circulaire economie, waarbinnen grondstoffen hun waarde behouden en afval drastisch wordt vermindert. Bovendien draagt een dergelijke economie bij aan de CO₂-vermindering. Daarnaast moeten we verder bouwen aan de balans tussen de voedselproductie en de natuur op de korte en lange termijn. En aan het waterbeheer door de klimaatverandering, de inrichting en mogelijke uitbreidingen van onze dorpen en de manier waarop we ons van A naar B verplaatsen. Verduurzaming raakt alle sectoren, beleidsterreinen en daarmee onze inwoners, ondernemers en maatschap-

“Ik vind dat we goed bezig zijn, maar dat we ook nog hele mooie stappen te maken hebben. We hebben heel veel potentie om tot een 10 te kunnen uitgroeien. Tenslotte zijn we een eiland en hebben we veel natuur.”

Huibert Steen
coördinerend wethouder Duurzaamheid

pelijke organisaties. Ondanks de urgentie kunnen we de samenleving niet à la minute veranderen, maar moeten we gefaseerd stappen maken richting een duurzame Hoeksche Waard. Want we willen vitaal en leefbaar blijven als eiland. Dit vraagt om een slimme integrale programmatische aanpak.

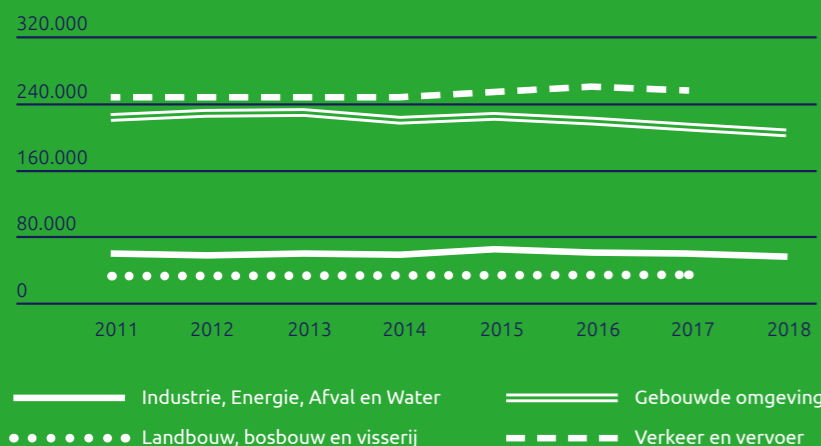
LEESWIJZER

De aanpak rond duurzaamheid hebben we programmatisch uitgewerkt. We hebben in hoofdstuk 1 de context en aanleiding van deze opgave weergegeven. Die context is in hoofdstuk 2 opgetrokken naar de visie en ambitie van de opgave Duurzaamheid. In de hoofdstukken 3 en 4 zijn deze vertaald naar strategische en operationele doelen, en naar inspanningen voor de eerste fase van dit programmaplan, waarmee de doelen behaald kunnen worden. De manier waarop, de veranderaanpak, staat in hoofdstuk 5. Hoofdstuk 6 gaat over monitoring en programmasturing en hoofdstuk 7 over communicatie. In hoofdstuk 8 geven we de samenhang weer tussen de verschillende opgaven waar gemeente Hoeksche Waard voor staat.

Cijfers en gegevens duurzaamheid Hoeksche Waard

Energietransitie

CO₂-uitstoot per sector
Hoeksche Waard, ton
[2011-2018]

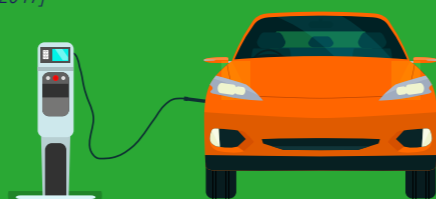

Van de **7.436 TJ** energie die verbruikt wordt, is **269 TJ duurzame energie**. Dus **3,6%** van de totale energie die gebruikt wordt is hernieuwbaar.
[2017]

Energieverbruik verkeer en vervoer per inwoner (in Gigajoule)
[2017]

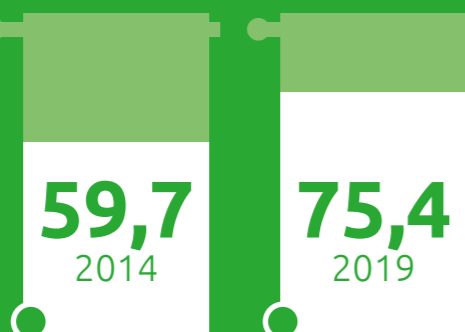

1,3% van het totaal aantal auto's in de Hoeksche Waard is **elektrisch**.
[2017]

Circulaire economie

In 2019 werd er per inwoner **28,1 kg plastic** ingezameld.

Afvalscheiding Hoeksche Waard, in %

In 2019 scoorde de Hoeksche Waard in de **zwerfafvalmonitor** het rapportcijfer van gemiddeld een: **6,7**

In 2016 was dit een **8,5**

Biodiversiteit

Er is nu **550 km** aan **akkerranden** in de Hoeksche Waard. Dat is meer dan de helft van het totaal aantal km weglengte in de Hoeksche Waard.

Er is ongeveer **80 hectare weidevogelbeheer**. Daarvan is ruim 90% (72 hectare) zwaar beheer met rustperiode.

25 - 30% van alle landbouwbedrijven nemen deel aan agrarisch natuurbeheer.

Er zijn **98 verschillende bijensoorten** in de Hoeksche Waard, waaronder bijzondere soorten als de moshommel en de zandhommel.

Klimaatadaptatie

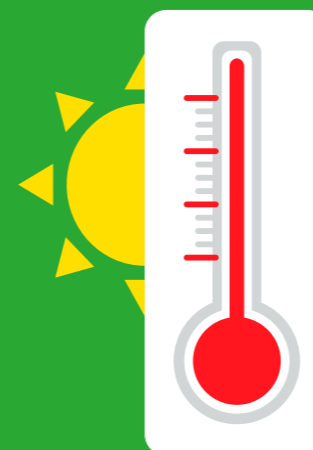
65% van de Hoeksche Waard ligt **onder zeeniveau**. Dit maakt het gebied kwetsbaar voor overstromingen en dijkdoorbraken. **35%** ligt **boven zeeniveau**

35%

65%

44,8°C

De **gemiddelde gevoelstemperatuur** in de Hoeksche Waard op een zeer hete zomerdag (1 juli 2015). Omdat er veel landelijk gebied en groen is, is dat onder het landelijk gemiddelde.

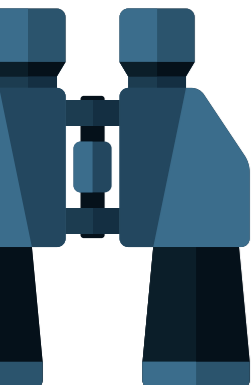
18,9% van de **panden** in de Hoeksche Waard kan wateroverlast ervaren bij extreme neerslag. Het berekende waterpeil op straat staat dan hoger dan het ingeschatte drempelniveau van de woningen.

Hoofdstuk 2

Visie en ambitie

De energietransitie uitvoeren, de circulaire economie inrichten, biodiversiteit optimaliseren en de klimaatadaptatie verwezenlijken. Dat zijn dé ambities voor onze opgave op weg naar een duurzame(re), klimaatneutrale Hoeksche Waard.

We willen een duurzaam eiland waar we trots op zijn en dat helemaal klaar is voor de toekomst. Waar het fijn wonen, werken en recreëren is en blijft. Waar we met elkaar kunnen blijven genieten van de natuur, de rust en de ruimte. Al dat moois willen we behouden, versterken en doorgeven aan toekomstige generaties. Een uitdaging waarvoor de hele Hoeksche Waard staat en die van iedereen inspanningen vraagt. Als gemeente zijn we medeverantwoordelijk en hebben we een voorbeeldfunctie. Deze opgave moeten we dan ook samen realiseren. Dat vraagt om transparantie en communicatie. Dat betekent duidelijk maken wat we doen als gemeente, waarom we het doen en wat we daarbij verwachten van onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, bezoekers, partners en energiebedrijven. Achteroverleunen is geen optie. We moeten nu iets doen. Ons gedrag aanpassen. Bewustwording stimuleren dat we samen werken aan anders denken en doen, zodat we stappen kunnen maken om de Hoeksche Waard echt duurzamer te maken. Bewuster omgaan met de natuur en het milieu, bewuster consumeren, niet zomaar iets weggooien, de CO₂-uitstoot verminderen door bijvoorbeeld minder auto-gebruik, materialen hergebruiken, woningen goed isoleren, zorgen voor gesloten kringlopen (circulair), onze flora en fauna in stand houden, enzovoort.

ONZE AMBITIE: DE HOEKSCHEN WAARD KLIMAATNEUTRAAL IN 2050

Inspanningen zijn nodig om onze ambitie te verwezenlijken. Die ambitie is kort maar krachtig: de Hoeksche Waard klimaatneutraal* in 2050. Daarmee bedoelen we dat alles wat we in de Hoeksche Waard doen geen negatieve gevolgen heeft voor het klimaat. De CO₂-uitstoot en die van andere broeikasgassen is dan nul. Dit betekent dat we CO₂-uitstoot

verminderen en deze compenseren waar dat niet mogelijk is. Daarnaast moeten we inspelen op de veranderingen die de opwarming van de aarde met zich meebrengt. We doen dit, omdat we willen dat de toekomstige generaties net zo van de Hoeksche Waard kunnen genieten als dat wij dat nu doen. Dat vraagt om verbinding, vindingrijkheid en daadkracht om dit samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties op te pakken.

Om de ambitie waar te maken, moeten we aan de slag met de volgende programmathema's en willen we hierop versnellen:

- De energietransitie uitvoeren door energie te besparen en alleen nog maar schone door onszelf geproduceerde energie te gebruiken.
- De circulaire economie inrichten, waarbij grondstoffen hun waarde behouden en afval niet meer bestaat.
- De biodiversiteit optimaliseren en stimuleren, waarbij we ons rijke gebied met inheemse dieren, micro-organismen en plantensoorten verbeteren en versterken.
- De klimaatadaptatie verwezenlijken, waarbij we klimaatrobuust en zodoende voorbereid zijn op extremer weer, zoals droogte, hitte en korte, hevige regenbuien.

* Klimaatneutraal is hetzelfde als CO₂-neutraal. Een proces is klimaatneutraal als het niet bijdraagt aan klimaatverandering. Energieneutraal is wat anders dan klimaatneutraal. Om klimaatneutraliteit te realiseren, moet je eerst energieneutraal zijn. Energieneutraal houdt in dat we alle energie, die we in de Hoeksche Waard gebruiken, duurzaam en lokaal opwekken.

“We moeten ambitie tonen en hebben een verantwoordelijkheid voor de generaties die na ons komen. En die generatie moet zelf ook verantwoordelijkheid nemen om zuiniger, schoner en duurzamer met onze planeet om te gaan.”

Paul Boogaard
wethouder Economie en Natuur en landbouw

OP DE GOEDE WEG

Er zijn al verschillende voorbeelden die laten zien dat we op al deze terreinen op de goede weg zijn naar een duurzame waard. Kijk naar de proef van provincie Zuid-Holland, Connexxion, Goeree-Overflakkee en Hoeksche Waard met bussen die rijden op waterstof. Deze ‘vergroening’ van het busvervoer past in de ambitie van de provincie en onze gemeente om het gebruik van fossiele brandstoffen te vervangen door groene, duurzame alternatieven. De multifunctionele accommodatie Boezem & Co is een mooi voorbeeld van het hergebruik van materialen. Zo werden hier oude spijkerbroeken van onze inwoners ingezet als isolatiemateriaal. Ook de akkerranden zijn een prachtig voorbeeld van verbinding tussen voedselproductie en agrarisch natuurbeheer enerzijds en landschappelijke kwaliteiten en biodiversiteit anderzijds. Daarbij beschermen de akkerranden niet alleen gewassen, maar ziet het er ook nog eens mooi uit. Het is bovendien mooi dat het initiatief vanuit de landbouwsector zelf is gekomen. Het laat zien hoe je als (agrarische) ondernemer zelf kunt bijdragen aan een duurzame Hoeksche Waard. Nog een voorbeeld is het opwekken van wind- en zonne-energie, onder meer via de ontwikkeling van windpark Oude Mol in Strijensas en het zonnepark van Suiker Unie in Puttershoek. Goed voor de realisatie hiervan is dat omwonenden, de ontwikkelaar en de gemeente continu in gesprek met elkaar zijn en blijven. Ook zien we mooie initiatieven van particulieren om hun huizen te voorzien van zonnepanelen en te investeren in beter geïsoleerde woningen.

DOORDACHT EN SAMEN

Van belang bij alle stappen die we nemen is dat we blijven nadenken over wat we doen. Niet overhaast te werk gaan, maar doordacht en (altijd) samen. Hoewel we in de Hoeksche Waard best wel een mentaliteit hebben van ‘doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg’ en we te maken hebben met ‘harde’ doelstellingen, kan een beetje dromen in dit verband geen kwaad. Want zou het niet mooi zijn als we de lat nog hoger kunnen leggen met z’n allen en onze prachtige Hoeksche Waard nog beter achterlaten dan ze nu al is? Hoe dan ook, de Hoeksche Waard biedt en verdient ruimte voor een duurzame toekomst.

Hoofdstuk 3

Programma- doelen

In onze visie en ambitie hebben we een richtinggevend kader en een wenkend perspectief gegeven voor de verduurzaming van de Hoeksche Waard. Vanuit deze visie en ambitie zijn de programmathema's gedestilleerd die in onderlinge samenhang bijdragen aan het behalen van de beoogde ambitie(s). In dit hoofdstuk vertalen we de programmathema's naar strategische en operationele doelen. In hoofdstuk 4 brengen we deze doelen samen met de daarvoor benodigde inspanningen. De doelen voor de lange termijn zijn lastig in te schatten. We gaan op weg en op basis van monitoring en sturing kunnen we de doelstellingen gaandeweg zo nodig aanscherpen.

In dit duurzaamheidsprogramma hanteren wij 3 termijnen, namelijk:

- Ambitie op de lange termijn; strategische doelen (2040/2050)
- Wenkend perspectief; operationele doelen (2030)
- Uitvoering van het college- en raadsprogramma; inspanningen en activiteiten (2022 - zie hoofdstuk 4)

Strategische doelen

Onze ambitie is dat de Hoeksche Waard klimaatneutraal is in 2050. Om dit te bereiken, gaan we aan de slag met de volgende 4 strategische doelen en versnellen we hierop:

De Hoeksche Waard is energieneutraal in 2040

In 2016 hebben de 5 voormalige gemeenten de ambitie vastgesteld voor de Hoeksche Waard om in 2040 energieneutraal te zijn. Deze doelstelling is ambitieuzer dan de landelijke streefdatum 2050. Een energieneutrale Hoeksche Waard levert een grote bijdrage aan onze klimaatdoelstelling.

In 2050 is de Hoeksche Waard 100% circulair

Omdat de grondstoffenvoorraad eindig is en snel opraakt, werkt gemeente Hoeksche Waard toe naar een circulaire economie. Binnen zo'n economie behouden grondstoffen hun waarde en bestaat er geen afval meer. Daarnaast levert een circulaire economie een belangrijke bijdrage aan de CO₂-vermindering. En zorgt deze voor het ontstaan van nieuwe markten en nieuwe werkgelegenheid. Bovendien worden we zo minder afhankelijk van de import van primaire grondstoffen.

In 2050 hebben we veerkrachtige ecosystemen in de Hoeksche Waard

De biodiversiteit in Nederland, maar ook in de Hoeksche Waard gaat snel achteruit. Doelstelling is de komende jaren deze trend om te buigen en de biodiversiteit te versterken. De Hoeksche Waard heeft de kenmerken om in Nederland koploper te worden. In de landbouw hebben we deze positie zelfs al op Europees schaalniveau (akkerlanden). Nu is het zaak om door te pakken in de openbare ruimte, in de natuur en in de eigen tuin.

De Hoeksche Waard is in 2050 volledig klimaatadaptief

De klimaatverandering heeft een grote impact op het leven in de Hoeksche Waard. Als eiland zijn we gewend aan de strijd tegen het water (overstromingen). Maar hebben we er ook profijt van gehad (vruchtbare landbouwgrond dankzij jonge inpoldering). Naast overstromingen van 'buiten' moeten we onze dorpen en landbouwgronden nu ook beschermen tegen water van boven (overvloedige regenval), droogte en hitte.

Operationele doelen

De strategische doelen liggen nog heel wat jaren voor ons en zijn nog moeilijk voor te stellen. Operationele doelen voor de middellange termijn zijn concreter en beter meetbaar. We hebben de strategische doelen verdeeld in de volgende operationele doelen:

IN 2040 IS DE HOEKSCHE WAARD ENERGIENEUTRAAL

- **In 2030 hebben we grote stappen gemaakt om alle benodigde elektriciteit in de Hoeksche Waard duurzaam op te wekken**

Het energieverbruik bestaat uit elektriciteit, (fossiele) brandstof en warmte. In 2030 willen we grote stappen hebben gemaakt om de benodigde elektriciteit duurzaam en lokaal (binnen de Hoeksche Waard) op te wekken. Met de ontwikkeling van de huidige en al geplande wind- en zonneparken is de Hoeksche Waard al goed op weg. De komende jaren maken we het verschil met opwekking van elektriciteit via zonnepanelen op daken van zowel bedrijfs-, maatschappelijk als particulier vastgoed. De verwachting is dat we dan ongeveer twee derde van de benodigde elektriciteit duurzaam opwekken. Er is nog veel onduidelijk op welke wijze de transitie op het gebied van warmte en mobiliteit gaat plaatsvinden in de Hoeksche Waard. Ook liggen er nog grote uitdagingen om de opgewekte energie en het gebruik hiervan via opslag beter op elkaar af te stemmen. Wij kiezen ervoor geen nieuwe windparken meer te realiseren. Onderdeel van de huidige plannen is de realisatie van het zonnepark op de locatie Suiker Unie. Ook hebben we het voornemen om een zonnepark bij Heinenoord ten westen van de A29 via een participatieproces te realiseren en als pilot op te nemen in het uitvoeringsprogramma Energieneutraal 2040. Tevens willen we in het proces van het uitvoeringsprogramma Energieneutraal 2040 het gesprek organiseren of en onder welke (ruimtelijke) voorwaarden een eventuele uitbreiding van het aantal zonneparken in de Hoeksche Waard wenselijk is. Hierbij is het streven dat '50% lokaal eigendom', zoals opgenomen in het Klimaatakkoord, waargemaakt wordt.

- **In de gebouwde omgeving besparen we 1,5% energie per jaar tot 2030**

We zetten in op besparen, besparen en nog eens besparen. Dat is de beste vorm van verduurzamen. Elke besparing betekent minder energieverbruik en ook minder elektriciteit, die we lokaal en duurzaam hoeven op te wekken.

- **In de gebouwde omgeving besparen we tot 2030 30% aardgas ten opzichte van 2020**

In 2050 moeten alle woningen van het aardgas afgesloten zijn. Nieuwbouw is al aardgasloos, maar de grootste opgave ligt bij de bestaande bouw. Waar aardgasloos nu nog geen optie is, zetten we in op zoveel mogelijk besparen van aardgas. Voor de Hoeksche Waard is momenteel de kans op een aansluiting op een warmtenet niet groot, omdat dit vaak in stedelijke gebieden wordt aangelegd. In de Hoeksche Waard moeten we zodoende andere oplossingen vinden voor het warmtevraagstuk. Er valt nog veel te onderzoeken op dit gebied.

- **De CO₂-uitstoot van de Hoeksche Waardse mobiliteit is in 2030 met 25% verminderd ten opzichte van 2020**

Binnen het Klimaatakkoord is mobiliteit een specifiek thema vanwege een groot fossiel energieverbruik. Minder gebruik van fossiele brandstoffen levert dan ook een grote bijdrage aan de ambitie om energieneutraal in 2040 te zijn en de gewenste CO₂-vermindering te realiseren. Als gemeente hebben we daar beperkt invloed op. Veel is afhankelijk van regelgeving op rijksniveau. Tegelijkertijd ligt er wel een uitdaging om inwoners en ondernemers zoveel mogelijk te laten kiezen voor de meest duurzame mobiliteitsoplossing. Niet en anders reizen zijn opties, maar ook de overstap naar bijvoorbeeld elektrische auto's en het gebruik van alternatieve brandstoffen, zoals waterstof. De gemeente kan hierin faciliteren en stimuleren. Inhoudelijke projecten hiervoor worden opgepakt vanuit het programma Mobiliteit. De monitoring van de effecten pakken we op vanuit het programma Duurzaamheid. Dat geldt ook voor het creëren van meer bewustwording bij bijvoorbeeld het realiseren en inrichten van ruimtelijke projecten en het gemeentelijk mobiliteitsbeleid.

“Een goed plan is belangrijk om doelstellingen te halen”

Daan den Ouden, voorzitter van HoekscheWaardDuurzaam, weet precies wat de duurzame stip aan de horizon is. “Ons hoofdthema en daarmee ook ons doel is energieneutraal zijn in 2040, en liever nog eerder. We willen iedereen in de gemeente inspireren om over te stappen op groene energie. Dit koppelen we aan behoud van woonplezier. Alles wat we doen, doen we vanuit een maatschappelijke betrokkenheid, waarmee we substantieel willen bijdragen aan een duurzame en leefbare Hoeksche Waard.”

Volgens Daan moet er eerst een goed plan worden opgesteld. “Als we in 2040 energieneutraal willen zijn, moet je zaken concreet maken, alles doorrekenen en bekijken wat de effecten kunnen zijn van de maatregelen. Zo hebben we verschillende ideeën naast elkaar gelegd en geprobeerd dit alles zo goed mogelijk door te rekenen, zodat we weten welke stappen we aan het begin moeten zetten. Wat zijn de bottlenecks om dat te realiseren? Hoe kunnen we die barrières wegnemen? Door een goede inventarisatie weet je namelijk welke grootschalige projecten je (nog) moet en kunt uitvoeren. Daarom leggen we zo de nadruk op het opstellen van een plan, voordat we naar andere opties kijken. Overigens wordt met de huidige plannen voor wind- en zonne-energie op daken in de Hoeksche Waard al tweederde deel van de toekomstige energiebehoefte van de gemeente gedekt, mits besparingsdoelstellingen voldoende ingebracht worden.”

In de middengroep

Daan is optimistisch gestemd over de duurzaamheidsvorderingen in de Hoeksche Waard. “Op het gebied van duurzaamheid is de Hoeksche Waard geen achterblijver. We zitten echter niet in de kopgroep, maar in de middengroep. Gaan we invulling geven aan het plan, dan denk ik dat we snel in de kopgroep kunnen komen. Belangrijk is ook dat de gemeente zoveel mogelijk zelf kennis genereert. Dan houd je de kennis in huis.”

- **De CO₂-uitstoot van het Hoeksche Waardse bedrijfsleven is in 2030 met 25% verminderd ten opzichte van 2020**

Het verminderen van het energieverbruik door het bedrijfsleven, en dan vooral de zware industrie, is een belangrijke doelstelling binnen het huidige landelijke Klimaatakkoord. Zware industrie is in de Hoeksche Waard beperkt tot niet aanwezig. Om de doelstellingen voor het bedrijfsleven te halen wordt er ingezet op 2 sporen. Het ene spoor is het stimuleren en faciliteren van de energietransitie bij het bedrijfsleven, via bijvoorbeeld Energieke Regio en het zakelijk Regionaal Energieloket. Het andere spoor is het wettelijke spoor, waarbij bedrijven moeten voldoen aan de duurzaamheidseisen, die zijn opgenomen in milieuwet- en regelgeving. Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) heeft hierin een stimulerende, controlerende en uiteindelijk handhavende rol.

- **Het gemeentelijk vastgoed is zoveel mogelijk energieneutraal in 2030**

De gemeente geeft het goede voorbeeld door het eigen vastgoed versneld te verduurzamen. Hierbij streven we naar energieneutraal vastgoed in 2030. Dit is vastgelegd in het coalitieprogramma.

“Het eiland mooi en schoon houden is een gezamenlijke verantwoordelijkheid”

“Afval rapen is een nuttige en motiverende bezigheid, die direct bijdraagt aan het milieu, en aan duurzaamheid. Ik zeg altijd maar zo; alles wat je raapt, is weg. Dat komt niet meer in het milieu of in de zee terecht”, aldus Merijn van den Hoogenhoff, beheerder van Natuurbezoekerscentrum (NBC) Klein Profijt én zwerfafvalruimer.

“Net als elders in Nederland hebben we in de Hoeksche Waard te maken met vervuiling door zwerfafval. Als privépersoon doe ik daar iets mee door zwerfafval op te ruimen. Ook vertel ik erover op mijn werk, dus in die zin probeer ik het te integreren. Educatie is belangrijk. Ik ruim al zo'n 13 tot 14 jaar zwerfafval op. Toen het nog niet hip was, deed ik het dus al. Iedere dinsdag loop ik naar mijn werk; dat is zo'n 4 kilometer. Op de terugweg ruim ik altijd de berm op. Gelukkig zijn er nog meer mensen in de Hoeksche Waard, die zwerfafval opruimen; ongeveer zo'n 100 tot 150. Vaak georganiseerde groepjes, en ook heel veel mensen, zoals ik, die het zelf doen. Het eiland schoon en mooi houden is echter een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Daar kunnen we allemaal ons steentje aan bijdragen. Je moet je ook voorstellen dat het gaat om duizenden kilo's aan zwerfafval dat we bij elkaar rapen per jaar.”

Maak duurzaamheid toegankelijk

Volgens Merijn zou de gemeente zwerfafvalopruimacties moeten ondersteunen. “Koester alle afvalrapers. Ze helpen mee om naast de overheidsinstanties en afvalverwerkers de omgeving schoon te houden. Daar zou meer aandacht en ondersteuning voor moeten zijn. Benoem ze in verslagen en rapporten. Ook zou er binnen de gemeente een aanspreekpunt moeten komen, een gemeente-ecoloog, voor alle vragen over duurzaamheid. Maak duurzaamheid toegankelijk voor alle inwoners. Beleen en stimuleer duurzame initiatieven. Zo maak je mensen betrokken. Geef bovendien het goede voorbeeld. Laat zien hoe het moet. Dus ga niet bij een afscheidsfeestje van een collega honderden ballonnen oplaten.”

IN 2050 IS DE HOEKSCHESCH WAARD 100% CIRCULAIR

● Restafval per inwoner Hoeksche Waard daalt verder tot onder de 50 kilo per jaar in 2030

De in het grondstoffenbeleidsplan gestelde doelen voor vermindering van restafval worden grotendeels gerealiseerd door een tariefs- en serviceprikkel. De komende jaren zetten we verder in op deze ontwikkeling en focussen we op grondstoffeninzameling. Gezien de vele en snelle ontwikkelingen in deze sector blijft RAD zich oriënteren op alternatieve inzamel- en verwerkingsmethodes met daarbij de focus gericht op de kwaliteit van grondstoffen (herbruikbaarheid).

● In 2030 is 25% van de bouw- en infraprojecten in de Hoeksche Waard circulair

Bouw- en infraprojecten verbruiken veel grondstoffen en zorgen voor een flinke CO₂-uitstoot. In de Hoeksche Waard liggen kansen met nieuwbouw- en slooprojecten die op de agenda staan. Zo kan sloopmateriaal steeds vaker gebruikt worden als grondstof. We hebben daar al de eerste positieve ervaringen mee opgedaan. We willen zoveel mogelijk hergebruik van bestaande materialen in al onze projecten. Bijvoorbeeld een gebouw dat later goed uit elkaar te halen is en waarvan materialen opnieuw worden ingezet. Of fietspaden van hergebruikte en biobased materialen, bankjes van gerecyclede plastic, het hergebruik van de wieken van windmolens en het opstellen van een materialenpaspoort bij oplevering van een project.

● De Hoeksche Waard heeft in 2030 al 50% van de kringlopen in de landbouw gesloten en is daarmee koploper in Europa

De Hoeksche Waard is al decennia een duurzaam en onderscheidend landbouwgebied. Goede grond en slimme, innovatieve agrariërs vormen de basis. De toekomst van de landbouw is kringlooplandbouw, zoals deze ook op rijksniveau is vastgesteld en wordt gestimuleerd. Het gaat dan om het sluiten van kringlopen, bijvoorbeeld door het inzetten van organische reststromen als bodemverbeteraar en het inzetten van voedselresten als veevoer. Binnen deze doelstelling werken we ook aan het opzetten van korte ketens en leggen we de link met de Roadmap to Foodlab Hoeksche Waard dat uitvoer krijgt binnen het programma Economie.

“Sociaal en lokaal ondernemen én circulariteit staan in verbinding met elkaar”

“Producten moeten wat mij betreft zoveel mogelijk lokaal worden geproduceerd van gerecyclede materialen. Het is belangrijk om lokaal ondernemerschap te stimuleren”, zegt Marleen Gulden, eigenaar van iamoo en Eco Concept Group. “Lokaal is voor mij niet alleen Hoeksche Waard, maar ook Nederland en Europa. Zo wil ik de verschillende ketens voor de totstandkoming van een product bij elkaar brengen. Als die ver weg zijn, heb je daar minder invloed of grip op. Sociaal en lokaal ondernemen én circulariteit staan in verbinding met elkaar.”

Eco Concept Group ontwerpt, produceert en levert duurzame relatiegeschenken. “Niet zomaar producten, maar producten die goed zijn voor de wereld en voor de mens. We willen bijdragen aan minder afval, minder CO₂-uitstoot en minder voorraad. Via ons Upcycle Lab maken we allerlei nieuwe waardevolle producten uit verschillende afvalmaterialen. Zo hebben we onder

meer laptopshoes voor gemeente Hoeksche Waard gemaakt van bedrijfskleding uit de voormalige 5 Hoeksche Waardse gemeenten. De shoes zijn vervaardigd in ons leer- en werkatelier door mensen die graag willen werken, maar die om wat voor reden dan ook niet mee kunnen doen op de arbeidsmarkt. Duurzaamheid en sociaal ondernemen zijn dan ook de standaard bij alles wat we doen”, aldus Marleen.

Verantwoordelijkheid

Op het gebied van circulaire economie heeft gemeente Hoeksche Waard een belangrijke rol als verbinder en als aanjager volgens Marleen. “Daarbij gaat het om meer dan mooie beleidsstukken schrijven; als gemeente moet je het uiteindelijk ook doen en waarmaken. Maar de wil is er echt. Dus ik geloof dat de gemeente samen met duurzame ondernemers hier mooie stappen in kan en gaat maken. Het circulair ambachtscentrum past bijvoorbeeld prima in dat plaatje. Maar ook als inwoners van deze gemeente en als bewoners van deze planeet hebben we allemaal onze verantwoordelijkheid. Als je ziet wat we dagelijks allemaal kopen en vooral weggoien. Maar gelukkig zie ik hier en daar wat meer bewustwording ontstaan. Het is het begin van een proces dat langzaam op gang komt.”

● In 2030 is de Hoeksche Waard vrij van zwerfafval

Zo'n 15% tot 40% van het afval, vaak plastic, komt in de zee terecht. Het klontert daar samen tot een grote vuilnis hoop en wanneer het uiteenvalt in microplastics scheidt het giftige stoffen uit. Aangezien de Hoeksche Waard in de rivierdelta ligt, kunnen wij bij uitstek voorkomen dat er nog meer plastic in de zee komt. De productie en ook recycling van plastic zijn erg schadelijk voor het milieu. In de Hoeksche Waard werken we aan minder wegwerpverpakkingen en het stimuleren van hergebruik. Daarnaast zetten we in op het stimuleren en faciliteren van het opruimen van zwerfafval.

● In 2025 zijn op ieder bedrijventerrein in de Hoeksche Waard meerdere bedrijven bezig met circulaire economie

In samenwerkingsverbanden worden nieuwe businessmodellen uitgewerkt die de circulaire economie in de praktijk brengen. In 2019 is de potentie van het bedrijfsleven op het gebied van circulaire verdienmodellen in kaart gebracht. Tijdens innovatietafels (kennisbijeenkomsten voor bedrijven uit een bepaalde sector) en de gehouden CIRCO Track (driedaagse workshop voor bedrijven om te werken aan hun eigen circulaire businessmodellen) ontstonden er al veel mooie ideeën en initiatieven. Ook het short symposium in januari 2020 gaf veel inspiratie. Vanuit het programma Economie stimuleren we ondernemers in de agri- en foodsector door te investeren in ondernemerscollectiviteit en nieuwe verdienmodellen.

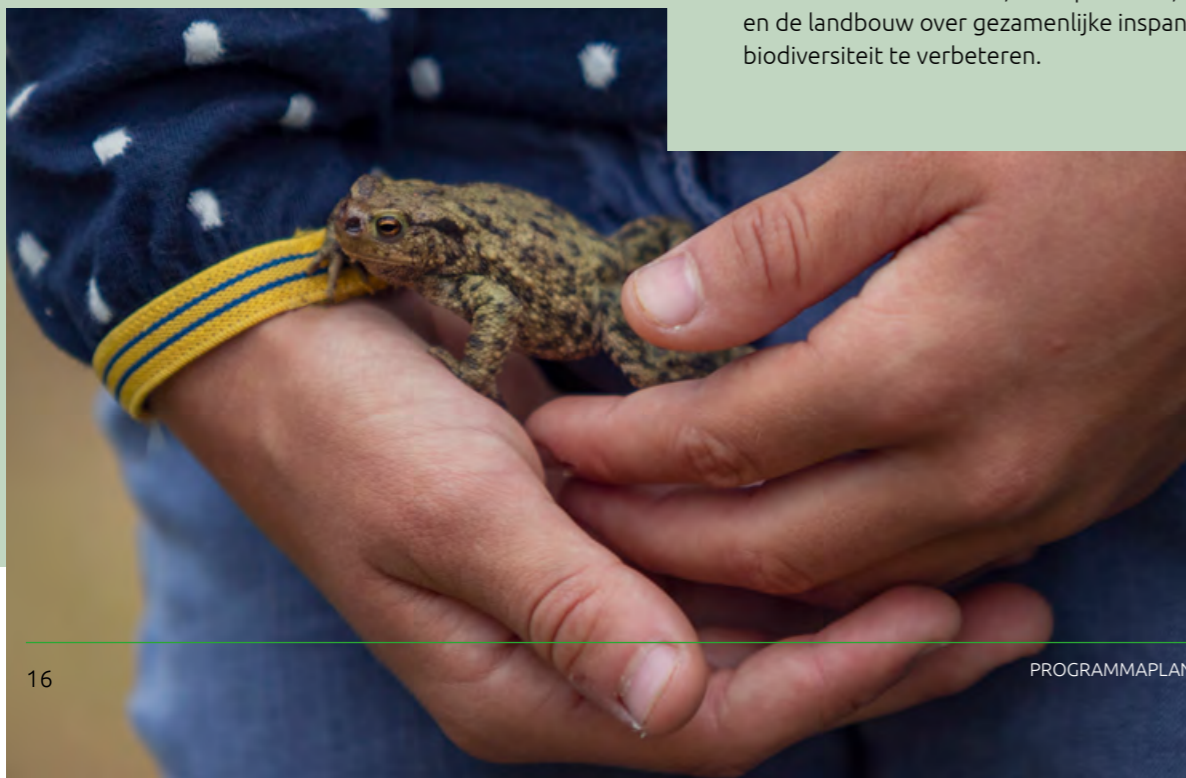
IN 2050 HEBBEN WE VEERKRACHTIGE ECOSYSTEMEN IN DE HOEKSCHE WAARD

● In 2030 hebben we in de openbare ruimte forse stappen gemaakt op het gebied van biodiversiteit

De inrichting en het beheer van bestaande en nieuwe infrastructuur, bedrijventerreinen, waterbeheer en andere aspecten van de openbare ruimte dragen momenteel onvoldoende bij aan biodiversiteit. Dat moet anders, want voor herstel van biodiversiteit is de openbare ruimte hard nodig. Het groen moet groen blijven en het grijs moet groener. Bijvoorbeeld door het toevoegen van bomen. Dit draagt ook direct bij aan klimaatadaptatie en biedt verkoeling aan de omgeving. Na de landbouw is de openbare ruimte de grootste grondgebruiker in Nederland. De openbare ruimte biedt dus grote kansen voor het herstel van biodiversiteit. Gezien de vele spelers en belangen in de openbare ruimte, is een integrale aanpak nodig, waarbij meerdere duurzaamheidsaspecten meegenomen worden. Veel betrokken partijen, bijvoorbeeld in de Green Deal Infratuur, erkennen al het belang van biodiversiteit en de rol die natuurlijke systemen kunnen spelen bij ruimtelijke oplossingen. Het beheer van de openbare ruimte wordt dan wel anders en komt er anders uit te zien. Sommige mensen vinden het wellicht rommelig, omdat het niet meer de strakke grasvelden en perken zijn die ze gewend waren. Hoewel de biodiversiteit onder druk staat en de afgelopen decennia fors achteruit gegaan is, zien we de laatste jaren wel de eerste ommekeer plaatsvinden. Er is nog wel een lange weg te gaan.

● In 2030 hebben we in de natuur flinke stappen gezet op het gebied van biodiversiteit

Voor de meeste planten en dieren zijn natuurgebieden van groot belang. Zo komen de meeste bedreigde en zeldzame soorten vooral daar nog voor. Het bevorderen van biodiversiteit is dan ook een hoofddoel in natuurgebieden. De Nederlandse natuurgebieden zijn effectief in de zin dat gemiddeld genomen de populatieomvang van soorten stabiel is. Maar dit komt doordat (zeer) algemene soorten toenemen. De achteruitgang van de meer kritische soorten wordt vooral veroorzaakt door processen buiten de natuurgebieden. Woningbouw, landbouw, industrie en verkeer hebben onder andere geleid tot versnippering, verdroging, verzuring en vermessing van natuurgebieden. Verder wordt het werken aan biodiversiteitsherstel vaak bemoeilijkt door de aanwezigheid van dominante soorten, zoals bepaalde predatoren, ganzen of exoten. Grondeigenaren en grondgebruikers moeten met elkaar in overleg gaan om via een gebiedsgerichte aanpak hiervoor oplossingen te vinden. Het natuurbeheer is niet overal optimaal voor het behouden van de maximale voor het gebied kenmerkende biodiversiteit. Door verbeteringen aan te brengen in de manier waarop we de Nederlandse natuur inrichten, verbinden en beheren, kan biodiversiteit een impuls krijgen. De Natura 2000-gebieden en het NatuurNetwerk kunnen veel betekenen voor de versterking van de biodiversiteit en het verbinden van ecologische hoofdverbindingen. Ook gaan we als gemeente graag in gesprek met de verschillende terreinbeheerders, zoals provincie, waterschap en de landbouw over gezamenlijke inspanningen om de biodiversiteit te verbeteren.

“Akkerranden zijn belangrijk voor verbetering biodiversiteit Hoeksche Waard”

“Duurzaamheid voor mij is ‘de wereld beter achterlaten dan dat je hem hebt aangetroffen!’. Dat geldt ook voor de landbouw, onder andere door akkerranden. Daar hebben we ons voor ingezet; samen met andere belanghebbende organisaties die vergelijkbare doelstellingen hadden. Alleen kregen ze dat niet voor elkaar. Wel door krachten te bundelen. Akkerranden zijn belangrijk voor verbetering van de biodiversiteit en ze dragen bij aan een betere waterkwaliteit in de Hoeksche Waard”, aldus Janneke Zevenbergen, voorzitter Coöperatie Collectief Hoeksche Waard (CCHW).

De CCHW geeft invulling aan de regeling voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) die in 2016 is ingegaan. Agrarisch natuurbeheer staat voor door landbouwers genomen maatregelen voor behoud en verbetering van kwaliteit van landschap en natuur. “Dit houdt onder meer in dat een boer, die deelneemt aan het weidevogelbeheer in het Oudeland van Strijen, voor een bepaalde datum zijn weilanden niet maait en dat hij rekening houdt met de nesten van weidevogels”, zegt Janneke. “Ook akkerranden zorgen voor natuur op agrarische percelen. Akkerbouwers leggen akkerranden aan voor insecten en bijen en voor akkervogels. Wij vormen als CCHW het aanspreekpunt voor de individuele deelnemers aan het ANLb en zijn de gebiedspartner voor de overheid.”

We hebben elkaar nodig

Volgens Janneke is het mooi dat de Hoeksche Waard zelfs koploper was op het gebied van het inzaaien van akkerranden. “Nu zie je ze op veel meer plaatsen. Maar er zijn ook aandachtspunten. Door de akkerranden onttrek je dure en vruchtbare grond aan de productie. Daar zijn uiteraard kosten mee gemoeid. Er moet dus geld bij. Nu gaat dat via subsidies, maar eigenlijk zou de markt dit moeten betalen. Maar dat zie ik niet snel gebeuren. Daarom zie ik op dit gebied voor de gemeente een ondersteunende rol weggelegd; ook financieel. Vooral omdat provincie Zuid-Holland, het bevoegd gezag voor het ANLb, voor akkerranden een afwijkend financieringssysteem hanteert. We hebben elkaar nodig als CCHW en gemeente. Waar het kan proberen we elkaar van dienst te zijn.”

● In 2030 hebben we in de landbouw grote vorderingen gemaakt op het gebied van biodiversiteit

Biodiversiteit staat mede onder druk door de manier waarop ons voedselsysteem is ontwikkeld. Enkele koplopers investeren al jaren in agrarisch natuurbeheer, maar de landbouw kan – als grootste grondgebruiker – een belangrijke bijdrage leveren aan het herstel van biodiversiteit. Hiervoor is het wel van belang dat de inspanningen (kosten) die boeren hiervoor leveren, ingepast kunnen worden in hun bedrijfsvoering en ze hiervoor voldoende beloond en gewaardeerd worden. De akkerranden in de Hoeksche Waard zijn een aansprekend voorbeeld waar een goede samenwerking tussen agrarische ondernemers en natuurorganisaties toe kan leiden en wat een zeer positieve bijdrage aan de biodiversiteit in de Hoeksche Waard levert.

IN 2050 IS DE HOEKSCHÉ WAARD 100% KLIMAATADAPTATIEF

- **Vanaf 2020 worden alle bouwprojecten in de Hoeksche Waard klimaatadaptief gerealiseerd**

De gemeente heeft het convenant Klimaatadaptatief bouwen onderschreven en ondertekend. Dit heeft gevolgen voor de nieuwbouwprojecten in de Hoeksche Waard. Zo is in het convenant aangegeven aan welke normen een nieuwbouwplan moet voldoen om de effecten van klimaatverandering aan te kunnen.

- **In 2030 hebben alle hittestressgevoelige locaties in de dorpen koeling door schaduw van bomen of anderszins**

Het toevoegen van de juiste flora in hittegevoelige locaties vervult meerdere doelen. Het zorgt voor de gewenste verkoeling (schaduw) tijdens warme zomers, kan bij hevige regenval zorgen voor een waterbuffer en een bijdrage leveren aan meer biodiversiteit in de openbare ruimte. Wel heeft het toevoegen van groen grote financiële gevolgen voor het beheer. Daarom is het streven eerst locaties aan te pakken waar de meest kwetsbare groepen wonen. In de jaren daarna komen ook de andere hittestressgevoelige locaties aan bod.

- **In 2030 zijn zoveel mogelijk 'wateroverlastgevoelige' locaties voorzien van oplossingen**

Het systeem om water op te vangen is vaak niet toegestaan op heftige regenval in een kortere periode. Deze hoosbuien komen door de klimaatverandering echter steeds meer voor. De verwachting is dat dit de komende jaren snel verder toeneemt. De grootste overlast vindt vooral plaats in de versteende dorpen.

- **In 2030 kan de landbouw ook bij langere periodes van droogte over voldoende water beschikken**

De afgelopen jaren bleek dat de landbouw onder druk staat mede door periodes van langdurige droogte. Niettemin doet de waterrijke Hoeksche Waard met de 'jonge' zeekeleipolders het relatief goed. Samen met de landbouw en andere overheidspartijen willen we nadenken over oplossingen voor de toekomst. Het samen optrekken met natuurorganisaties (natuur heeft ook veel last van droge periodes) is hierbij van belang.

AFBAKENING

Met het benoemen van de programadoelen (strategische en operationele doelen) is binnen de opgave focus aangebracht om vanuit een integrale aanpak hierop te versnellen, aangezien de doelen met elkaar in verband staan en elkaar versterken. Er zijn nog meer belangrijke onderwerpen die aandacht vragen, maar die zijn vanwege de 'versnellingskeuze' niet in dit programma opgenomen. De belangrijkste om te benoemen is de duurzame inzetbaarheid van mensen. Deze is opgenomen in het programma Inclusieve samenleving. Uiteraard ondersteunen wij de ambitie vanuit het programma Inclusieve samenleving en zetten we hierop in bij individuele projecten en activiteiten. Ditzelfde geldt voor de verbinding met het programma Mobiliteit dat leidend is in de opgave voor de verduurzaming van mobiliteit binnen onze gemeente.

Hoofdstuk 4 Inspanningen en activiteiten

Inspanningen en activiteiten vormen een dynamisch geheel. Het blijft zaak om steeds af te wegen wat het beste bijdraagt aan het behalen van de gestelde doelstellingen. Jaarlijks vindt er actualisatie plaats van de inspanningen. Deze wordt verwerkt in een jaarplan voor de volgende fase en vindt aansluiting bij de reguliere planning- en controlcyclus. Bij de uitwerking van de 4 thema's in de verschillende uitvoeringsprogramma's betrekken we actief de voorzet van Urgenda.

Legenda

- Prioriteit**
- Energieneutraal**
- Circulair**
- Biodiversiteit**
- Klimaatadaptief**
- Inwoners**
- Ondernemers**
- Maatschappelijke partijen**
- Andere (semi)overheden**

UITVOEREN RRE-SUBSIDIE

In 2020 en begin 2021 stellen we circa 4.500 vouchers beschikbaar voor particuliere woning-eigenaren, waarmee ze online producten kunnen kopen ter verduurzaming van hun woning.

We werven energiecoaches en leiden ze op om particuliere woningeigenaren te adviseren over te treffen duurzaamheidsmaatregelen aan de woning.

Samen met het Regionaal Energieloket organiseren we verschillende groepsaankoop-acties voor zowel zonnepanelen als isolatiemaatregelen.

ZAKELIJK REGIONAAL ENERGIELOKET

Samen met Energieke Regio Hoeksche Waard, provincie Zuid-Holland, Stedin, Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ), LTO Noord (afdeling Hoeksche Waard), Ondernemersvereniging Hoeksche Waard (OHW) en Regionaal Energieloket zetten we een online zakelijk energieloket voor ondernemers op. Dit loket is gekoppeld aan het Regionaal Energieloket voor particuliere woningeigenaren. Zo is voor iedereen alle informatie over verduurzaming van vastgoed op 1 plek te vinden.

DUURZAAMHEIDSLENING VOOR INWONERS

Inwoners kunnen een duurzaamheidslening aanvragen bij de gemeente. Deze lening maakt het nemen van energiebesparende maatregelen voor de woning financieel aantrekkelijk en daarmee laagdrempeliger.

VERDUURZAMEN BEDRIJFS- EN MAATSCHAPPELIJK VASTGOED

Met Energieke Regio Hoeksche Waard stimuleren we het verduurzamen van bedrijfs- en maatschappelijk vastgoed. Energieke Regio Hoeksche Waard is een samenwerking tussen Energieke Regio, Rabobank Zuid-Hollandse Eilanden en gemeente Hoeksche Waard.

OMGEKEERD INZAMELEN CONSUMENTENAFVAL

Tot 2022 werken we gefaseerd toe naar het omgekeerd inzamelen in de Hoeksche Waard, waarbij we rekening houden met de snelle ontwikkelingen in de afval- en grondstoffensector. Het principe is dat potentiële grondstoffen aan huis worden opgehaald en dat het waardeloze restafval moet worden weggebracht.

RAD blijft zich daartoe oriënteren op alternatieve inzamelen en verwerkingsmethodes met daarbij de focus op de kwaliteit van grondstoffen (herbruikbaarheid).

BUURTACTIES ENERGIEZUIGIG WONEN

In 2020 en 2021 organiseren we 8 buurtacties. Daarmee zetten we de succesvolle buurtacties samen met het Regionaal Energieloket voort en bereiken we minimaal 8.000 huishoudens.

REGIONAAL ENERGIELOKET WONINGEIGENAREN

Via het Regionaal Energieloket Hoeksche Waard helpen we particuliere woningeigenaren, zowel digitaal als via een telefonische servicedesk met vragen rondom het verduurzamen van hun woning. Ook biedt het loket informatie over beschikbare landelijke subsidieregelingen.

REALISEREN WINDPARKEN

Er zijn in Hoeksche Waard 5 windparken in ontwikkeling (of al gebouwd, dan wel in aanbouw). Deze projecten lopen gewoon door. Wij kiezen ervoor geen nieuwe windparken meer te realiseren.

UITVOERINGSPROGRAMMA VERDUURZAMING EIGEN VASTGOED

We stellen een uitvoeringsprogramma op voor verduurzaming van eigen vastgoed voor de komende jaren.

OPZETTEN CIRKELSTAD

We oriënteren ons op het opzetten van een Cirkelstad in Hoeksche Waard of binnen de gemeenten van de Regiodeal. Hierbij werken we samen met partijen uit de bouwsector aan het opschalen van circulair bouwen. Ook het opzetten van een marktplaats voor bouwmaterialen kan hier deel van uitmaken. We zijn als gemeente al aangesloten bij Cirkelstad Drechtsteden.

REALISEREN ZONNEPARKEN

Onderdeel van de huidige plannen is de realisatie van het zonnepark op de locatie Suiker Unie. Ook hebben we het voornemen om een zonnepark bij Heinenoord ten westen van de A29 via een participatieproces te realiseren en als pilot op te nemen in het uitvoeringsprogramma Energieneutraal 2040. Tevens willen we in het proces van het uitvoeringsprogramma Energieneutraal 2040 het gesprek organiseren of en onder welke (ruimtelijke) voorwaarden een eventuele uitbreiding van het aantal zonneparken in de Hoeksche Waard wenselijk is.

UITVOERINGSPROGRAMMA ENERGIENEUTRAAL 2040

We stellen met inbreng van inwoners, ondernemers, maatschappelijke partijen en volksvertegenwoordigers een uitvoeringsprogramma 'Hoeksche Waard energieneutraal 2040' op voor de periode 2021 - 2026.

STIMULERINGSLENING MAATSCHAPPELIJK VASTGOED

Met de Stimuleringslening maatschappelijk vastgoed stimuleren we de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Onder andere (sport)verenigingen, kerkelijke gemeenschappen en MKB-bedrijven kunnen er gebruik van maken.

DUURZAAM MOBILITEITSPLAN

Binnen het Duurzaam mobiliteitsplan en vooruitlopend op de visie Laadinfrastructuur onderzoeken we de 'dekkingsgraad' van onze laadinfrastructuur voor elektrische auto's. Met het plan en de visie stimuleren we het elektrisch rijden in de Hoeksche Waard en zorgen voor een eilanddekkend netwerk van laadinfrastructuur.

Het plan en de visie moeten eind 2020/begin 2021 vastgesteld zijn.

LEES VERDER OP PAGINA 22 >>

AMBACHTSCENTRUM SAMEN CIRCULAIR

In 2023 willen we een volledig zelfstandig (kostendekkend) ambachtscentrum gerealiseerd hebben in de Hoeksche Waard.

Hier worden kringloopgoederen gerepareerd en geüpicycled, en krijgen kringloopgoederen en grondstoffen van de milieustraat een nieuwe bestemming. Daarnaast dient het ambachtscentrum sociale doelstellingen, zoals het inzetten van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

ORGANISEREN INNOVATIETAFELS

Jaarlijks organiseren we minimaal 2 innovatietafels rondom actuele thema's in de circulaire economie. Dit levert samenwerking en circulaire businessmodellen op.

ORGANISEREN CIRCO TRACKS

Jaarlijks organiseren we een CIRCO Track, waarin bedrijven uit een specifieke bedrijfstak hun ideeën over circulariteit verder kunnen uitwerken.

PILOT SHORELINER

In 2020 en 2021 nemen we deel aan een pilot met de Shoreliner. De Shoreliner is een apparaat dat plastic afvangt uit de rivieren. De Shoreliner wordt gedurende de pilot enkele keren verplaatst en is bedoeld voor onderzoek.

STIMULEREN AFVALVRIJE SCHOLEN

Doorlopend werken we, samen met RAD, via educatieprogramma's en projecten aan het stimuleren van (zwerf)afvalvrije scholen en het vergroten van bewustwording bij kinderen.

UITVOERINGSPROGRAMMA CIRCULAIRE ECONOMIE 2050

We stellen een uitvoeringsprogramma circulaire economie 2050 op voor de komende jaren.

KLIMAATADAPTIEF BOUWEN

Klimaatadaptief bouwen is het nieuwe normaal. Bij nieuwbouwprojecten richten we ons op het voorkomen van wateroverlast, hittestress en nadelige gevolgen van langdurige droogte en bodemdaling als onderdeel van de planvorming. Hiervoor is in mei 2020 het convenant Klimaatadaptief bouwen ondertekend.

PROJECT SCHONE RIVIEREN

We nemen actief deel aan het project Schone rivieren. We ondersteunen opruimacties en werken samen met Staatsbosbeheer, IVN Natuureducatie en Natuurmonumenten.

AANPAK GROOTSTE KNELPUNTEN KLIMAATSTRESSTEST

We pakken in de periode 2021 tot 2026 de grootste knelpunten aan uit de Klimaatstresstest. In deze test staan de kwetsbaarheden in de Hoeksche Waard op het gebied van waterveiligheid, wateroverlast, droogte en hitte.

KLIMAATBESTENDIGE SCHOOLPLEINEN

We zetten in op schaduwrijke schoolpleinen met veel groen en voorzieningen om regenwater op een goede manier op te vangen.

DUURZAAM INKOPEN

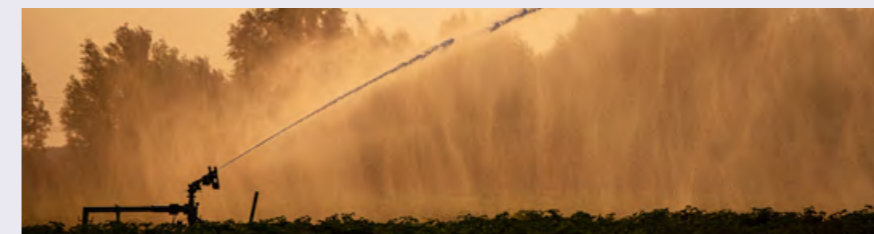

In 2020 en 2021 werken we aan het vergroten van kennis en ervaring op het gebied van duurzaam inkopen. We benoemen pilotprojecten en passen werkprocessen aan. We stimuleren de lokale economie door zoveel mogelijk lokaal in te kopen. Principes van duurzaamheid en circulariteit worden bij al onze inkoop zichtbaar afgewogen.

UITVOERINGSPROGRAMMA KLIMAATADAPTATIE

We stellen in het eerste kwartaal 2021 een uitvoeringsprogramma voor klimaatadaptatie op voor de komende jaren.

LESPROJECTEN VOORTGEZET ONDERWIJS

Jaarlijks ondersteunen we het lesproject Scholen voor Duurzaamheid van stichting Milieu Dichterbij op de middelbare scholen CSG Willem van Oranje en het Hoeksche Lyceum over het thema duurzaamheid. Ieder jaar verstrekken we per school 3 opdrachten en deze financieren we ook. Daarbij begeleiden we de leerlingen en delen we kennis.

JAARLIJKSE DUURZAAMHEIDSPRIJS

Vanaf 2021 willen we jaarlijks een duurzaamheidsprijs uitreiken waarmee actieve en innovatieve inwoners en verenigingen worden beloond en gestimuleerd tot het nemen van duurzame initiatieven.

BESTAANDE BUITENRUIMTE KLIMAATADAPTIEF OMVORMEN

Bij weg- en rioolreconstructies wordt het klimaatadaptief maken van private en niet-private buitenruimte meteen meegenomen. Afkoppelen van hemelwater in het openbaar gebied maakt hier deel van uit.

BEWUSTE ASSORTIMENTSKEUZE STRUIKEN EN BOMEN

De komende jaren zetten we bij het nieuw aanplanten van bomen en struiken in op het vergroten van de biodiversiteit.

DUURZAAMHEIDSDAG VOOR ONDERNEMERS

Samen met verschillende maatschappelijke Hoeksche Waardse partijen (zoals Energieke Regio, Ondernemersvereniging Hoeksche Waard (OHW), Rabobank Zuid-Hollandse Eilanden en provincie Zuid-Holland) organiseren we jaarlijks een evenement op de Dag van de Duurzaamheid. Hiermee brengen we het thema duurzaamheid onder de aandacht bij ondernemers.

UITVOERINGSPROGRAMMA BIODIVERSITEIT

We stellen in 2021 samen met Hoeksche Waard Zoemt een uitvoeringsprogramma biodiversiteit op voor de komende jaren.

AKKERRANDEN EN BERMEN

De komende jaren zetten we in op het behouden en uitbreiden van de akkerranden en daarnaast op het ecologisch beheer van de berm langs wegen.

Hoofdstuk 5 Veranderaanpak

Een klimaatneutrale Hoeksche Waard in 2050 is een enorme opgave met een lange adem. We hebben iedereen nodig om een steentje bij te dragen. Het is ook niet zomaar een opgave. Deze vraagt een verandering in ons dagelijks denken en doen.

Daarom kunnen we dit alleen bereiken als inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en (semi-)overheden goed en effectief samenwerken. Bij onze veranderaanpak hanteren we de volgende 3 principes:

SAMEN VERDUURZAMEN

Verduurzaming vraagt om intensieve samenwerking en participatie van inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Vanuit verschillende belangen wordt de gezamenlijke doelstelling gezocht, het goede gesprek gevoerd en samen gewerkt aan het verwezenlijken van onze duurzame ambities en doelen. We werken aan vertrouwen door informatie open en transparant te delen. Omdat vertrouwen een belangrijke basis is voor goed en duurzaam samenwerken. Op deze breed gedragen manier kunnen we duurzaam denken en doen in onze systemen verankeren. Daarnaast delen we verantwoordelijkheden door samenwerkingsverbanden aan te gaan. We verbreden ons netwerk

via de koplopers op het gebied van verduurzaming en delen kennis en ervaringen die er al zijn in de Hoeksche Waard. Ook moeten we slim samenwerken en goed aansluiten bij de doelstellingen van andere overheden, zoals waterschap, provincie en Rijk. Als gemeente hebben we dus verschillende rollen die afhankelijk zijn van de opgave en verantwoordelijkheden. Waar de gemeente eigenaar is, ligt er nadrukkelijk een inhoudelijke en financiële verantwoordelijkheid. Waar de eigenaar een andere partij is, kan de gemeente in gesprek gaan om te stimuleren en faciliteren

GEDRAGSVERANDERING STIMULEREN

Om je dagelijks handelen echt te veranderen moet je daartoe wel in de gelegenheid zijn. Vanuit de gemeente zou er bijvoorbeeld extra aandacht moeten komen voor woningen, die lastig te verduurzamen zijn. Dit alles vraagt om betere en gerichtere voorlichting. Het is belangrijk dat iedereen weet waarom iets nodig is, en de wil en middelen heeft om te veranderen (weten + willen + kunnen). Daarbij moeten we hier ook samen met partners op versnellen, op z'n minst zelf het goede voorbeeld geven en andere goede

voorbeelden belonen en aandacht geven. Hiermee kunnen we ook weer anderen inspireren. Iedereen die een goed idee heeft dat bijdraagt aan onze opgave ondersteunen we graag. In onze communicatiestrategie richten we ons dan ook vooral op het positieve dat moet zorgen voor meer 'klimaat- en duurzaamheidsbewustzijn'. Maar als het nodig is zullen we ook meer handhavend optreden en innovatie stimuleren.

INNOVEREN EN LEREN IN DE PRAKTIJK

Door met een focus op de doelen, activiteiten en inspanningen uit te voeren, kunnen we continu leren en bijsturen. Omdat de wereld van de een op de andere dag kan veranderen, vraagt het ook van dit programma flexibiliteit en aanpassingsvermogen. We moeten namelijk vooral dingen doen om de veranderopgave in beweging te krijgen. Dit alles vraagt om een goede combinatie van maatregelen die met elkaar in evenwicht zijn. Maatregelen die misschien wat lastiger zijn, maar een groot effect hebben. Of juist maatregelen die een kleiner effect hebben, maar waar wel energie geven om mee aan de slag te gaan. Veel kleine stapjes maken samen een grote stap. We moeten een beweging in gang zetten. Deze beweging kan op lange termijn leiden tot een versnelling van de verduurzaming. Omdat we anderen zo hard nodig hebben, is het belangrijk dat we oog hebben voor zaken waarmee mensen zelf aan de slag willen en kunnen, en dat we dit dan van

“Het is van belang dat we concrete stappen nemen en het vooral praktisch blijven aanpakken. Biodivers en klimaatadaptief te werk gaan, moet zo snel mogelijk worden doorgevoerd in de openbare ruimte. Aan de andere kant is het zaak om niet te overhaast te werk gaan. We moeten wel realistisch blijven. Het is en blijft een continue ontdekkingstocht.”

Harry van Waveren
wethouder Openbare ruimte en Mobiliteit

harte ondersteunen. Zo combineren we kleine en grote stappen om grote doelen te bereiken. Niet alles kunnen we doen, mede vanuit financieel oogpunt. Ook niet alles hoeft per se morgen. Er zijn tenslotte doelen op de lange termijn. We kunnen eerst op kleine schaal activiteiten uitvoeren, bijvoorbeeld via een pilot, en als deze positief uitpakken ze op grotere schaal uitvoeren. Als en waar het kan gaan we uiteraard voor de quick wins.

Hoofdstuk 6

Monitoring en programmasturing

Met de uitvoering van dit programmaplan willen we impact maken om een klimaatneutrale en klimaatbestendige Hoeksche Waard in 2050 te bereiken. Om te kunnen bijsturen is tussentijdse monitoring van de behaalde resultaten nodig. We meten de voortgang. Ook communiceren we deze informatie en data aan onze inwoners en bedrijven om zo bewustwording te creëren.

Op het gebied van duurzaamheid is al veel informatie beschikbaar. Informatie over elektriciteit, warmte, CO₂-uitstoot, hittestress, watertekorten en wateroverlast, aantal soorten flora en fauna, gebruik van circulaire grondstoffen is allemaal aanwezig. We willen per thema rapporteren in de vorm van een monitor. De keuze van de specifieke 'monitorings-items' moeten we nog maken, maar we willen nadrukkelijk niet alleen kijken naar strategische cijfers. Die staan vaak wat verder van het individu af. Juist ook concretere cijfers, zoals bijvoorbeeld vlinder- en bijtellingen laten zien hoe het ervoor staat en zetten aan tot vervolgacties. Bij tellingen betrekken we ook inwoners. Door inspanningen en resultaten zichtbaar te maken, kunnen we inwoners en ondernemers stimuleren.

ACTUELE STAND VAN ZAKEN

Voor het thema energietransitie werken we toe naar een dynamische manier van monitoren. Dan kunnen we steeds de actuele stand van zaken (laten) zien. In dit geval bijvoorbeeld het energieverbruik en de hoeveelheid opgewekte zonne- en windenergie. De monitoring en sturing pakken we samen met onze partners op.

DYNAMISCH PROGRAMMA

Het programma is dynamisch en dat geldt zeker ook voor de leveren inspanningen om te komen tot resultaat en de uiteindelijke impact. Het speelveld van het thema duurzaamheid is volop in ontwikkeling. Technische innovaties volgen elkaar snel op en ook de wereld om ons heen staat niet stil. Het vraagt om een flexibele aanpak met ruimte voor tussentijdse aanpassingen.

ONBEDOELDE EFFECTEN

Een aandachtspunt in de monitoring en sturing zijn de onbedoelde effecten. Het programma staat niet los van andere doelstellingen van de gemeente. Ook de speerpunten binnen dit programma kunnen leiden tot acties die elkaar gaan tegenwerken. Zo kan bijvoorbeeld het vol leggen van daken met zonnepanelen het ontwikkelen van groene daken in de weg staan. Maar dat hoeft elkaar niet te bijten. Zonnepanelen op een groen dak geven namelijk een beter rendement, doordat het dak in de zomer koeler blijft. Bij de sturing worden mogelijke onbedoelde effecten steeds goed gemonitord en waar nodig bijgesteld.

INHOUDELIJKE VOORTGANG

De inhoudelijke voortgang van het programma en de onderliggende projecten worden via een voortgangsrapportage gerapporteerd aan directie, college en gemeenteraad. Via de producten van de planning- en controlcyclus wordt gestuurd op risico's.

We werken toe naar een dynamische manier van monitoren.

Hoofdstuk 7

Communicatie

Vanuit het programma Duurzaamheid ligt er een visie en ambitie om toe te werken naar een duurzame en klimaatneutrale Hoeksche Waard in 2050. Dit alles vertaalt zich naar strategische en operationele doelen. Met de communicatiestrategie geven we aan hoe communicatie op hoofdlijnen effectief bijdraagt aan de verwezenlijking van de doelen van dit programma.

Want die doelen bereik je niet alleen. Daarvoor heb je een gezamenlijke aanpak en medewerking van in- en externe stakeholders nodig. Een integrale communicatieaanpak is dan ook noodzakelijk. De communicatiestrategie bestaat uit verschillende (samenhangende) onderdelen en actiepunten die team Communicatie nog nader uitwerkt in een (strategisch) communicatieplan en uitvoeringsplan. Deze strategie ondersteunt de veranderaanpak, zoals benoemd in hoofdstuk 5. Het stimuleren van duurzaam gedrag, zowel intern als extern, is hierbij de essentie.

PROGRAMMA DUURZAAMHEID BEGRIJPELIJK EN TASTBAAR MAKEN

Veel Hoeksche Waarders zijn ieder op hun eigen manier al bezig met duurzaamheid vanuit persoonlijke of andere motieven. Om bewust duurzamer leven in de Hoeksche Waard nog meer te stimuleren en deze gedragsverandering te bewerkstelligen, is het belangrijk dat we dit uitdagende programma Duurzaamheid gefaseerd invoeren. Hierdoor is iedere stap steeds begrijpelijk en toegankelijk voor iedereen. Daartoe vereenvoudigen we het duurzaamheidsverhaal door

een overkoepelende kernboodschap met deelkernboodschappen per opgavethema te maken en deze consequent uit te dragen. Ook koppelen we de verschillende projecten en onderdelen steeds hieraan. De accenten in het verhaal stemmen we af op de verschillende doelgroepen die we in kaart hebben gebracht aan de hand van doelgroepensegmentatie. Zo weten we wie we willen bereiken, met welke boodschap en welk effect deze boodschap moet hebben in termen van kennis, houding en gedrag. Vervolgens brengen we deze doelgroepen 'tot leven' aan de hand van gebruikersprofielen, zogenoemde persona's. Voor iedere persona maken we de waarden- en leefstijlen inzichtelijk.

INVESTEREN IN DUURZAME NETWERKEN

Een duurzame toekomst is voor iedereen in de Hoeksche Waard belangrijk. De doelstellingen moeten we met elkaar halen. Met inwoners, maatschappelijke partners, ondernemers en andere stakeholders. Daarom is het van belang dat we naast een stakeholdersanalyse, ook blijven investeren in het uitbouwen en onderhouden van onze (bestaande) netwerken, zoals Energieke Regio en de commissie Duurzaamheid van Ondernemersvereniging Hoeksche Waard (OHW). Bewust bouwen aan een sterk netwerk helpt om onze doelen te realiseren. En dan het liefst een netwerk dat optimaal op elkaar is ingespeeld en afgestemd en niet om de gemeente draait. Waarin ook onze partners elkaar weten te vinden en we lokale, regionale en landelijke samenwerkingsverbanden voor de langere termijn aangaan. Door bijvoorbeeld het onderwijs nadrukkelijk bij dit programma te betrekken, richten we ons specifiek op de toekomstige generatie. Dit programma vraagt om ver vooruit te kijken, zodat we al vandaag de juiste acties ondernemen voor de toekomst. Het vraagt om samen verantwoordelijkheden delen en vanuit vertrouwen werken.

PARTICIPATIE BEVORDEREN

Om onze duurzaamheidsdoelstellingen te bereiken hebben we alle Hoeksche Waarders nodig. We willen dat iedereen stappen kan maken om duurzamer te leven en te ondernemen op de voor hem/haar relevante onderdelen. Dat vraagt om bewustwording en inspiratie. Daarom betrekken we zoveel mogelijk inwoners, ondernemers, maatschappelijke partijen en andere relevante stakeholders bij het programma. Onder meer via projecten, maar ook via eigen initiatieven. Goed voorbeeld doet volgen. De focus in het programma ligt op versnelling van enkele thema's, maar we richten ons ook op de langetermijndoelstellingen. Hoogstwaarschijnlijk is er in de Hoeksche Waard ook een groep die zich niet makkelijk laat overtuigen van de noodzaak van

duurzamer leven of hier om een of meer redenen niet toe in staat is. Om deze doelgroep toch te bereiken, stemmen we de boodschap af op de waarden- en leefstijlen van de verschillende doelgroepen. Bij de/het ene doelgroep/gebruikersprofiel leggen we het accent op het belang van het goed doorgeven van de leefomgeving aan volgende generaties en bij de andere maken we duidelijk dat ze bijvoorbeeld ook 'geld kunnen verdienen door het nemen van duurzame, energiebesparende maatregelen'. Communicatie is in ieder geval open, eerlijk en persoonlijk over de impact van een inspanning of project en de ruimte die er is voor participatie. Een goed vormgegeven participatietraject, waarbij iedereen mee kan doen of daarbij wordt geholpen, wordt ontwikkeld.

DUURZAME INITIATIEVEN STIMULEREN

Om duurzamer leven te stimuleren, willen we de meest duurzame initiatieven in de Hoeksche Waard in de etalage zetten. Dat draagt bij aan bewustwording. Dit doen we onder meer door 'duurzaamheid' (makkelijk) beschikbaar te stellen, toegankelijker te maken (Regionaal Energieloket) en via financiële ondersteuningsmaatregelen (duurzaamheidslening en stimuleringsregeling).

We willen dat iedereen stappen kan maken om duurzamer te leven en te ondernemen op de voor hem/haar relevante onderdelen.

Ook willen we bijdragen aan bewustwording door successen te vieren en goede voorbeelden te laten zien. Bijvoorbeeld door met samenwerkingspartners een jaarlijkse duurzaamheidsaward uit te reiken.

INZETTEN OP INTERNE BEWUSTWORDING EN GEDRAGSVERANDERING

Door medewerkers te betrekken bij de ontwikkelingen en initiatieven van het programma Duurzaamheid in samenhang met andere opgaven van gemeente Hoeksche Waard, worden zij zich (steeds) meer bewust van het nut en de noodzaak en hun rol daarbij. De externe focus die de gemeente zo belangrijk vindt, vraagt ook van medewerkers een andere houding en gedrag. Samen moeten we nieuwe initiatieven van 'buiten' stimuleren en faciliteren, passend bij het Hoeksche Waardse uitgangspunt van dorpsgericht werken. De gemeente is daarin niet altijd meer sturend en leidend, zoals we vaak gewend waren. We moeten nog meer dan voorheen samenwerken met onze externe partners. Dus onze inwoners en ondernemers optimaal

faciliteren en niet voornamelijk denken en handelen vanuit wet- en regelgeving. Dat faciliteren gebeurt al onder meer via de duurzaamheidslening, het Regionaal Energieloket, Energieke Regio, het ambachtscentrum Samen Circulair en de Klimaatstresstest. Het programma Duurzaamheid is erop gericht om de beweging te maken naar een organisatie die 'duurzaam-minded' denkt en doet.

MEDEWERKERS INZETTEN ALS DUURZAAMHEIDS-AMBASSADEURS

Duurzaamheid vraagt om een andere manier van werken en kijken naar initiatieven. Om deze gewenste cultuuromslag voor elkaar te krijgen, hebben we in ieder geval de organisa-

tie (medewerkers, college en raadsleden) nodig. Het streven is dat alle medewerkers – van wie velen ook in de Hoeksche Waard wonen – ambassadeurs van het programma worden en het duurzaamheidsverhaal uitdragen. Daarbij is het noodzakelijk dat de interne organisatie goed geïnformeerd is en op ieder gewenst moment over de juiste informatie kan beschikken bijvoorbeeld via het intranet Samen@Work. Belangrijk is medewerkers medeverantwoordelijk te laten voelen voor de (deel)doelen en resultaten hierin zichtbaar te maken en te vieren. Door hun bijdrage concreet en haalbaar te maken, veranker je het duurzaamheidsstreven in beleid.

DUURZAME HOEKSCHE WAARD DRAAGT BIJ AAN GEBIEDSMARKETING

Een duurzame en innovatieve Hoeksche Waard versterkt de aantrekkingskracht en gebiedsmarketing. Een aantrekkelijke, toekomstbestendige en duurzame woon- en leefomgeving draagt bij aan het op de kaart zetten en beter onderscheidend profileren van het eiland. Vanuit het programma Duurzaamheid willen we deze profilering versterken door vooral de bijzondere duurzame initiatieven in de Hoeksche Waard onder de aandacht te brengen. Want een jong huishouden woont toch graag in een fijne woonomgeving omringd met groen en natuur, waar aandacht is voor biodiversiteit en klimaat?

"Inwoners moeten wel de tijd hebben en krijgen om de duurzaamheidsopgave te kunnen laten indalen. Onder tijdsdruk tot snelle en mogelijk voorbarige conclusies komen, veroorzaakt onnodige onrust, weerstand en frustratie. Mensen hebben gewoonweg tijd nodig om hieraan te wennen en om te weten wat het voor hen betekent. Ook wordt de vraag gesteld wie dat gaat betalen en hoe we het allemaal gaan realiseren. Daar moet je duidelijk over zijn en helder over communiceren, want je wilt dat mensen meedenken en meedoen."

Piet van Leenen
wethouder Ruimtelijke Ordening, Wonen en Financiën

Hoofdstuk 8

Samenhang programma's

De gemeenteraad heeft vanuit het hoofdlijnenakkoord 7 thema's benoemd als prioritaire opgaven die (deels) programmatisch worden uitgewerkt.

Tussen deze thema's *Inclusieve samenleving, Economie, Wonen, Mobiliteit, Duurzaamheid, Veiligheid* en *Cultuur* zijn wederzijdse afhankelijkheden te benoemen, die in de uitwerking en de inspanningen om samenwerking en afstemming vragen. Om tot oplossingen voor de verschillende vraagstukken te komen, kan het ene domein vaak niet zonder het andere.

De uitdagingen waar we in al deze programma's voor staan, is dan ook een samenspel van verschillende factoren op het gebied van goed wonen, leven, werken en recreëren. Rode draad in alle programma's is dat we als Hoeksche Waard vitaal willen zijn en blijven. Dat vertaalt zich naar de doelen die zijn geformuleerd en die we samen willen realiseren. Van het toewerken naar een inclusieve samenleving waarin iedereen meetelt en gelijkwaardig meedoet tot het realiseren van een toekomstbestendige woningvoorraad. En van een gezonde, economie met voldoende banen en innovatieve (landbouw)bedrijven tot een goed bereikbaar (vervoer en online) en aantrekkelijk eiland, waar werk, voorzieningen en zorg voor iedereen (in nabijheid) bereikbaar zijn, en dat zo gunstig is gelegen vlakbij de Randstad.

RADEREN DIE IN ELKAAR GRIJPEN

Daarom werken we integraal aan de kwaliteit van de sociale en ruimtelijke omgeving, het landschap, de werkgelegenheid,

de bereikbaarheid, de kwaliteit en nabijheid van noodzakelijke voorzieningen op het gebied van zorg en welzijn, cultuur, winkelen en onderwijs en een passende toekomstbestendige woningvoorraad. Het is belangrijk om te onderkennen dat er een bepaalde wederkerigheid is tussen deze zaken: ze zijn als raderen in een machine. Die jonge huishoudens die we zo graag naar het eiland willen halen, moeten bijvoorbeeld kunnen werken, wonen en recreëren in een aantrekkelijke omgeving. Dat betekent bouwen, zorgen voor voldoende woningen, maar ook dat

mensen makkelijk, snel en op een duurzame manier naar hun werk in en buiten de Hoeksche Waard kunnen. Aan de andere kant is het ook belangrijk dat er in de komende jaren voldoende, passende woningen voor (zorgbehoevende) ouderen beschikbaar zijn. Ook hier moeten we letterlijk en figuurlijk samen aan bouwen. Dit alles met in het achterhoofd de wens om het rustige, landelijke karakter van de Hoeksche Waard zoveel mogelijk intact te laten. Daarnaast hebben we rekening te houden met de transitie naar een duurzame samenleving die noodzakelijk en onvermijdelijk is. Hoeksche Waard wil in 2050 klimaatneutraal zijn, waarbij we duurzaam denken en doen willen stimuleren. Dat vraagt om een omslag in gedrag en beleid. En om meer betrokkenheid van inwoners en bedrijven bij ons mooie eiland. Een vitale, economisch gezonde, goed bereikbare, aantrekkelijke, veilige, duurzame en inclusieve Hoeksche Waard creëren we nu eenmaal samen!

Postbus 2003
3260 EA Oud-Beijerland

Bezoekadressen

Kijk op www.gemeentehw.nl

☎ 14 0186 | 088 - 647 36 47

✉ info@gemeentehw.nl

🌐 www.gemeentehw.nl

📘 gemeenteHW

🐦 @gemeenteHW

📷 @gemeenteHW

🌐 Gemeente Hoeksche Waard

